

Цетиње, 16. јануара

Анексија Босне и Херцеговине дала је европскоме Марсу јасним нову физиономију. Стари Бог рата, Марс, који је легао да спава, пробудио се и пошто се прозијевао меће сад непрестано оружје на себе.

А лијепо је почео да губи с лица своје оштре црте и да поглеђује мало салонски, меко, насмјешљиво.

Односи у Европи прије анексије почели су се мирно кристалисавати и изгледало је да се политика међу државама води више из дуга времена, но из каквих нарочитих и прјешњих планова. Русија се споразумијевала с Аустро-Угарском у питањима Балканскога Полуострва, Њемачка се почела пазити с Француском и Енглеском, Италија је пружала руке објема странама и сједила је с миром, али дође анексија и размрда све у Европи.

Од онда су духови узрујани, циљеви су се прецизније одредили, а оружје је почело на све стране нагло да се развија.

О миру нико сад више и не говори. Прећутно се дошло до увјерења да би био голи абсурд говорити о миру у садашњим европским приликама. Сад само видимо напрегнуте силе у утакмици око наоружања. Наоружање је данас *signatura temporis* (знак времена) у Европи. Гдје год баците поглед ви видите да се државе грозничаво журе да своју убојну спрему допуне. Русија, Аустро-Угарска, Италија, Енглеска, Француска — сви, а Њемачка нарочито на мору. На суву је давно готова.

То је све резултат анексије Босне и Херцеговине. Каквим ће плодovima то уродити не вриједи нагађати. По свој прилици биће крвави. Хиљадама и хиљадама невиних синова народних у Европи, који данас можда и не слуте шта их чека, платиће овај грабеж, у осталом потпуно изливан Аустро-Угарској, својим главама.

Кривци покушавају још сад да корегују судбину. Из Беча чине покушаје да се с Русијом измире и на ново погоде што се Балканскога Полуострва тиче. Њемачка секундира, заклањајући рукама свој глас, јер није мудро ни корисно да се више истакне. Она и сама ради на „искреном“ поновном зближењу с Русијом, и као да би за то дала „гарантију“ да Аустро-Угарска (наравно за сада) неће ићи на нова освајања на Балкану. Аустро-Угарска опет од своје стране нуди да се узајамно, Русија и она, једна другој обавезу да на Балканскоме Полуострву неће освајати и да чувају *status quo* — нуде оно, што је и до сад било и што ни мало није Аустро-Угарску задржало да покажи Берлински Уговор и да коначно присвоји српске земље, из

којих је требала изићи. Зове у споразум Русију и зато, да би јој ова помогла да код Порте покаже шта је за њу учинила. Привољела је, рекла би, Русију да се Турској очува садања територија. Ако на то Русија не би пристала, намигла би на Цариград у знак да је то зато, што Русија мисли на освајања. Јер ако се не може задобити Русија, то да се задобије Турска, на коју централни савез давно кибицује. Кад погледате, а то се на све стране чине припреме.

С гледишта наших интереса имамо да кажемо, да, кад год Аустро-Угарска тражи споразум с Русијом, иде на то да трошак плате или Срби или Турци. Она увијек своје диференције с Русијом исплаћује из туђега џепа. Ако је из нашега, доказује Турској како јој је пријатељ, ако је из турског нама се показује као пријатељ. Ми се добро сјећамо како су аустро-угарски листови, инспирисани из бечкога спољњег звања, за вријеме анексионе кризе нудили Русији накнаду на рачун Турске. Не једанпут је наглашавано, како ће Аустро-Угарска, ако Русија пристане на анексију, имати размијевања за руске интересе на Балк. Полуострву. Како је опет почела акцију за зближење и споразум међа странама да има какав нови план да предложи, који би погодио и опет или српски народ или Турску.

Тврдо вјерујемо да ће јој ти покушаји испасти јалови. Русија има довољно искуства и добро је познала своје „добре пријатеље“. Она налази да је за данас најбоља политика — добро оружје и јака војска. Послије ће се већ видјети шта ће се.

Говор

Јована С. Пламенца, Мин. Унутрашњих Дјела, који је држао приликом начелне дебате у Народној Скупштини о Закону о Админ. подјели Књажевине Црне Горе.

Господо посланици,

Као што смо чули, пред вама је поднесен на рјешење пројект Закона о административној подјели Књажевине Црне Горе, те с обзиром на исти сматрам за потребно, да узмем ријеч и да бар изнесем главније погледе, који су ме у главном руководили да поменути законски пројект изнесем на ваше одобрење.

Господо посланици,

Један од најважнијих закона у свакој земљи јесте и *Закон о административној подјели државе*. Та је његова важност по све разумљива, кад се узме у обзир да државно биће у опште као такво представља на прво мјесто једну *силу*. *Сила је основно обележје државног живота*. Ако држава није сила, она није ни у стању да сваког појединца принуди да поштује и покорава се општој — државној — вољи.

Но, господо посланици, држава као сила не може постојати, кад није та њена *сила* организована гао што треба, а добре, пак, државне организације нема, гдје не постоји *подјела власти*.

Дакле, подјела власти је опет, пак, с друге стране, основни принцип добре државне организације. А зашто да то мора бити баш основни принцип?

Ради тога, што је држава на првом мјесту позвана да загарантује појединцу његову *личну и имовну безбједност*. Док је држава у стању да то испуњава, докле она има смисла и да постоји. Држава није у стању у довољној и потпуној мјери да заштити личну и имовну безбједност, ако не постоји *подјела власти*. Онај, *ко тужи, тај не смије да суди и пресуђује*. Таква ће увијек бити наклоњен, да своје *личне* мотиве као тужитељ уноси у пресуду, а гдје тако бива, ту је правда доведена у питање.

Ово, што сам мало час истакао, потпуно одговара и у духу је нашег Земаљског Устава.

Наш устав до скрупулозности прописује и наређује *подјелу власти* у земљи, а тиме гарантира и *потпуну личну и имовну безбједност*.

Према овоме, баш с обзиром на Устав, *нужно је*, да се донесу закони, који ће гарантирати *подјелу власти* у земљи, а тиме одбацити и све оне законске норме, које би стајале у противности с поменутиим уставним принципом. И овај је законски пројекат у том погледу један *корак унапријед*.

Господо посланици,

Гдје је припознато и остварено начело *подјеле власти*, ту је призната и омогућена *подјела рада* и у државном животу на коју т. ј. *подјелу рада*, почива сав *природни развитак и друштвени напредак и живот*. За све организме у природи кажемо да су неавршени, кад имају само један или два органа, који им служе за све утиске, које долазе из спољног свијета. И тако је:

У човеку, сам по себи, са којом благодаром, и звонком, а с друге стране употребом, да о њему и о његовом животу *можемо рећи*, *човјечанство*. Монера има погледане, *човјечанство*, а то је кожу, на све утиске, са свијетлости, за слух, за вкус, мирис, покрет и т. д. Међутим *човјек* има толике многобројне органе, који примом утиске *човјечанства* својствене.

У таквом одношају, као ово што сам навео, *човјек* једна организациона држава на свом постојању, *човјечанство* јој није извршена *подјела власти*, нити *provedena подјела рада*. Дакле, што више органа, то већа *подјела рада*, што већа *подјела рада*, то је и савршенији створ — *организам* — у овом случају држава.

А што да вам напомињем, господо посланици, шта је све *подјела рада* учинила у човјечјем друштву? Да, учинила је, да су човјек и човјечанство дошли до тога савршенства, да оне природне силе, које су некада за њих биле чак и божанство, да их је данас заробило и у тој мјери себи потчинио, да им служи чешће пута као најобичније оруђе.

Сјетимо се само што је *подјела рада* учинила у материјалној култури, као на примјер: *на разноврсну производњу, водњу, занате, трговину с комуникацијом и фабричку индустрију*. Колика је само ту извршена *подјела рада*, на према томе колико се је и савршенство постигло у производњи.

Дакле, што је више у једном народу разноврсног занимања и што је међу тим занимањима већа *подјела рада* изведена, тим је народ моћнији и напреднији.

Подјела рада уштеђује вријеме; даје савршенију и јевтинију производњу као и у већој се количини производња врши. Ова *подјела рада* посве је разумљива, *нужна и оправдана* и са *духовног, исцхолошког становишта*, које игра најглавнију улогу при сваком раду и занимању човјечјем. Рад ће тек онда бити култивисан и савршен, ако је исти био *праћен* до потпуне његове израде *довољном концентрацијом духа*. Концентрације духа нема, гдје мора дух са једног објекта *рада* да лети на други објекат и т. д., јер онда настаје *потискивање у духу* тако, да дух није у стању да потпуно апсорбује, упозна и усвоји моментални објекат свога рада, и таква продуктивност духа јесте *површина и несавршеност*.

Савим то бива *дручке*, кад се дух занима једним или у опште једнородним предметима, па ма тај предмет био и већег опсега.

У првом случају дух производи: мало, несавршено, споро и непотпуно. У другом, пак, случају дух даје: више, брже, савршено и потпуно.

Господо Посланици,

Ако желите, да наш народ иде путем напретка, морамо озбиљно настојавати да нарочито наше законодавство буде прогресивно. Међу такве законе прогресивне — напредне — спада и овај законски пројекат, јер се с њим постизава:

1. *Подјела власти*; и
2. *Подјела рада*, која нам опет омогућава:
- а) бржи рад у управно-полициској администрацији;
- б) бољи рад;
- в) више ће се рада свршавати; и
- г) јевтинији рад, јер је бржи.

А што је, пак, најглавније, господо посланици, са овим законом биће загарантована *још јаче лична и имовна безбједност* нашем народу.

Ово је, у главном, становниште, које ме је руководило да поднесем овај и овакав законски пројект.

Вама га, пак, *напомињем препоручујем*, јер усвајањем истог доприносићете *неизмјерне користи* земљи и народу, и одужићете се и овога пута народу, чије повјерење уживате.

Полемика

Обновљена команда

Изгледало је, као да му је војска малаксала — Николи Пашићу. Или малаксала, или је нашао за паметно да јој трубом јерихонском да знак да пропусти у паљби на Црну Гору. Ми смо ту прилику уграбили и изнијели своје најбоље разлоге противу такога несрпског рада, и обуставили смо своје ударце које смо враћали у праведној самоодбрани. Има томе већ неких двадесет дана. Сад смо се увјерили да смо се преварили. Паљба није престала што јој се дао знак, него што су тобције малаксале. Сад је Пашић команду обновио и одједанпут се осу на нас плотун кроза све листове, до које достижу подземни канали из диспозиционога фонда. Не чудимо се томе, али се чудимо што то нијесу поступније извели, да се овако очито не испољава дата команда. Али кад су они у Биограду имали памети!

Лична политика

У главном Пашић води личну политику, а гдје престају његови лични интереси, онда партиски. Ту је и плот његовом патриотизму. Даље не иде. Она хајка, коју је противу Црне Горе приредио прије анексије, и ова сад, истиче из његових личних и партиских погледа. Као да с планом ради да у Српству створи гдје год може раздор и да му подсијече све боље услове будућности.

А према Бугарској пузи, и у томе му је све његово Југословенство.

Лагање у повратку

Кад је Пашић обновио команду да се на Црну Гору напада, услужни листови, који своје прљаве трагове крију иза неке самосталности, ударили су на ново у измишљање приповиједака о Црној Гори. Тако „Дн. Лист“ и „Политика“, за које је утврђено да своје информације противу Црне Горе (и Аустро-Угарске) *примају из Пашићеве куће* преко чиновника министарства спољних послова, који на тим листовима раде, донијели су једнога и истог дана измишљене вјести о неким Цекиљанима и о неким барутанама, као и о силним хапшењима која су се том приликом предузела.

Све је то намјерно измишљено. Апсолутно ништа се овдје није до-

годило, а да је чега било, поред свих биоградских суза кривци би неминовно и без икаквих обзира прошли као они из колашинске афере, и онда тим патриотским листовима и оним Пијемонтезима, који им дотурају лажне приповијетке, не би било потребно да измишљају. Само то, што нико није затворен и платио главом доказ је, да Никола Пашић лаже.

Опет затварања.

Тако се вајкају извјесна браћа у Биограду, које надахњује Пашићизам. Сад проналазе да је овај ухапшен, сад онај, и одмах их међу у календар међу свеце. И онај, који би украо прасе и допао затвора, проглашен би био у Биограду за светитеља. Просто, Црна Гора мора бити држава у којој не смије бити криваца и казни. Чим није институт благородних дјевица, у ком иде све мирно и глатко, и чим се ма каква казна изрекче, знак је да влада „тиранија“.

А они тамо немају већ мјеста за своје кривце! Све простране тамнице препуне су. Убијају се краљице и краљеви, убијају се по затворима политички противници и кривцима нема суда, створили од Србије бесправну земљу за све који нијесу радикали, убијају људе као зечеве на Чукарици, на Теразијама, код Три Кључа, на Вршкој Чуци и гдје још не, и ти људи имају безочности да пружају прст на Црну Гору ако један или други допадну притвора или буду на осјетнију казну осуђени. Ти људи имају образа чак и да измишљају поједина хапшења, само да би на Црну Гору могли излити свој отров.

Требала је Србија да доживи радикализам, па да доживи и оволике политичке покварености!

А шта радите ви?

Морамо их запитати: А шта радите ви? Нама није потребно да измишљамо. Потребно нам је само да пружимо руке па да заграбимо пуне шаке чуда и покура који се дешавају у Биограду. Не треба ни да гледамо куд руке пружамо.

Заробили династију, постали су неограничени господари, па су сад прегнули и да јавно преко својих органа руже Краљевски Дом, да му убијају углед у народу и пред Европом. Чујете ли кикот у логору непријатеља? Смију се нашем раздору, сад се гласно цере хајци радикалској коју су дигли противу Краљевића Ђорђа, сина Краља Пе-

тра и једнога од најизразитијих представника лозе Карађорђевић. Пошто су га подмуклим Пашићевим шиканама изазвали да се брани, сад га руже што је према свецу поде-сио и тропар. Хоће да га протјерају из Двора и из пријестонице. А послије ће, кад виде како то лако иде, пожељети да протерају и још кога. Шта ће из тога изићи нека му мисле они којих се тиче, а ми ћемо да се задржимо само на томе, да Пашићизам на све стране разорава Србију и Српство, па и саме династије кад му лични и партиски рачуни затраже. Чудновато: Србија која се под првим Карађорђем, а послије и под Великим Милошем ослободила Турака, робује данас Пашићу и Пашићизму, па се и саме династије морају сагибати.

Црна Гора је цвијеће према том расулу!

И војвода Пакић крив

Све њима тамо иде по таман, па сад само пазе, гдје ће шта да шушне у Црној Гори, ко ће коме да удари шамар, ко коме да разбије нос, да одмах нададу дреку како влада тиранија код нас. А у њиховој „Југословенској Краљевини“, у томе Пашићевом Пијемонту, по признању самих највјернијих слугу његових (оних политичких пљачкаша око „Дневног Листа“) у Србији гину сваке године више но што је пало у рату с Бугарском. Убијају краљице, краљеве, Новаквиће, раднике и толико по осталој земљи колико ни ратови не гутају, и још имају образа да врече ако у Црној Гори пукне какав шамар.

Па да је бар и то истина! Него измишљају, лажу, потварају, само да могу бацити алатему на нас. Сад је и војвода Пакић мрпљо на срцеју. Избио је, чини се, не знајући за сестру, и то је сад грдан зулум. Међутим и то је кад и све остало, само ман-гунска приповијетка.

Неће на јубилеј

У велику нас бригу лаже „Ново Време“, лист коме је директор бивши шеф биоградског Пресбириа, љубимац Пашићев и оних демократских пангалоза око „Дневног Листа“. Наравно куд ће и он него уз Пашића. Донио је чланак о Господаревом јубилеју, који је по свима знацима био наручен и израђен у радионицама Пашићевим за боље послове. У томе се чланку подгријевају старе сплачине и напошљетку се каже, да, ако се не испуне

захтијеви Пашићеве (знате он ставља још и неке захтјеви Црној Гори, али по кукавичкоме свом обичају увијек преко плаћених слугу), неће из Србије нико доћи на јубилеј.

Е ту нас погоди посријед срца јуначка. А ми се баш спремамо да се раздрагамо од радости кад нам буду дошли Пашов, Симов, Грол, Кацлер, Кумануди, Рибникар, Нуша, Пачу и остали прадједовски Срби овога рода и кољена.

Шта знамо него да се утјешимо и да се задовољимо с онима, који ће доћи и мимо Пашића и његових захтјева. Умјеће Црногорци и без Пашићевих слугу да прославе јубилеј свог дичног владара.

Брљиви, брљиви, сто пута брљиви

Орган политичких и новинарских бандита у Биограду, „Дневни Лист“ донио је са Цетиња „специјални извјештај“ у коме се вели, како је синоћ овдје представљан нов комад Кнеза Николе, трагедија, „Кнез од Раванице“.

Прије свега Господар није писао никакву трагедију под тим именом, нити је какав „Кнез од Раванице“ у нашем позоришту представљан. Јављено им је без сумње да је представљан комад „Књаз Арванит“, али нијесу умели депешу да дешифрију, или нијесу добро упамтили они по којима је Пашић „Дневном Листу“ послао абер, те је испало „... од Раванице“.

„Специјални извјештај“ „Днев. Листа“, који јавља да је „синоћ“ представљан комад, одаје да је тај „специјални извјештај“ био телеграм, а не писмо од Цетиња до Биограда, не може да стигне за једну ноћ. И сад се питање, ко је тај телеграм послао и каквом латиницом или ћирицом — или шифром — је послати.

Господар, пошто, зашто сте тако брљиви? Зашто не чувате своје људе?

Тагашемо колико нам год дланови подносе, а пред нама чочеци играју и играју. Дипломом више или мање да се помаже, као да ће се сад пораспадати од играња.

То су они чочеци који су се збили око „Дубровника“ и који по неки пут, кад су нарочите воље, увеселавају свијет својим ченгијањем.

А играју тако лијепо као да су учили уз даире — као да су полагали испит пред Зурлеци-башом у сред Цариграда, који их је цијенио

са мекана сицадета, пушећи на наргилама најфинији ђул-ђубек-тутун.

Ко није видео у оригиналу ову источњачку игру, особито кад је изводе бајадере, може видјети на овима који пишу по „Дубровнику“.

Сад су баш у јеку игре. Играју „позванима“ Знате то суфина посла, па незвани немају приступа. Хтјело је да се прокријумчари спљетско „Наше Јединство“ — да гледа, али су га пилад соколова око „Дубровника“ одмах уочила и послала напоље. Непозвани, рекоше, немају приступа. А кад смо се појавили ми, отворише нам широм врата, јер смо „позвани“, и отпочеше одмах игру.

Пијеса је носила наслов „Мало Историје“, прешла је послије на „Мало Књажевог Секретара“, онда на „Мало Поткуљивања“, па се завршила са „Мало Анђeosке Чистоте“ у освјетљењу бенгалске ватре.

Хвалила се господа објективношћу и чистим рукама. За доказ тога изнијели су, како је у Дубровник долазио „Књажев секретар“ и покушао да их поткупи. Наравно није успио, јер како би поткупио људе који презиру злато и сребро, а овако раде по читав дан за комад хљеба бијелога. Нарочито је немогуће поткупити оне, који су већ с пијаци однесени биоградској кући. Они нијесу више своји.

Учинила нам се невјерица и лијепо замолисмо „Дубровник“ да нам каже име тога „секретара“, као и ближе околности знаменитог поткупљивања. „Дубровник“ нам се одазвао, али читавом једном источњачком игром, у којој смо видјели источњачку бајадеру у пуној својој улози.

Али „мало историје“ — рече. То је била предигра. У тој малој историји изнио нам је којекакве багетеле, на које се озбиљан човјек не би ни осврнуо. Хтио је да прикаже своју чедност. Исприповиједио нам је како је после колашинске пресуде написао уводни чланак и како смо ми из тога чланка извадили „дио једне реченице“ и пренијели га у „Цетињски Вјесник“. Они пак „ни као Срби ни као људи нијесу могли поднијети дана њима остане лага нехуманитарног цинизма“ (уф!). „Стога смо, прича даље, у свом листу устали, не да нападимо, него да се бринумо и да од себе одбацимо подвалу, коју нијесмо могли дозволити. На то је „Цет. Вјесник“ написао чланак, који нас објећује,

Глас човјека, који је био под својим шатором, одговори ми:

— Чујем, господару!
— Знаш ли ти гдје је Алума?
— Не знам, господару! Није могуће да је ишчезнула.

Неколико часака касније стојао је Арапин у својој соби, а његова је узрујаност била таква, да је није могао сакрити. Он ме запита:

— Зар је Алума ишчезнула?
— Ја, ишчезнула.
— То није могуће.
— Тражи је! — одговорим му.

Он је остао непомицан, замисљен, без покрета. Затим оде у празну собу, у којој је Алумино одијело лежало у источњачком пореда. Он је прегледао и претражио све, као какав полицајца, боље рећи он је ољуштио све, као какав нас, и не могавши даље мислити, рече:

— Она је отишла... отишла!...
Ја сам се насупрот бојао, да јој се није догодила каква несрећа, можда је пала с какве пећине у какав попор, гдје се не може наћи, и за то болом све мушкарце, да је траже, да је нађу.

(Наставиће се)

ПОДЛИСТАК

Алума

— Guy de Maupassant —

— И светац ти је забранно, да се за вријеме рамазана дадеш љубити?

— Дакако, јер сам ја Арапкиња, а ти си руми (хришћанин).

— То би јамачно био велики грјех?

— Дакако.

— Ти дакле нијеси цијели дан до запада сунца ништа јела?

— Појеве ништа.

— Али кад је запало сунце, онда си јела?

— Ја.

— Добро, дакле, пошто је поћ већ савним настала, не треба више ни све друго чувати више него желудан.

Чинило се, као да је она била увријеђена, јер ми је таквом одлучношћу, какве код ње нијесам познавао, одговорила:

— Ако која Арапкиња за вријеме рамазана дозволи, да је се који руми дотакне, остаје проклет за увјек.

— И то мора цијели мјесец дапа остати у снази?

— Да, за вријеме ниједнога рамазана, — одговори она увјерено.

Ја се намрштим и рекнем:

— Но у том случају можеш рамазан код своје куће превести.

Она прихвати моје руке, па их притисну на своје срце и рече:

— Ах, немој се ердити, ја те молим! Ти ћеш видити, како ћу ти касније бити добра. Ми ћемо рамазан одржавати заједно, ако ти је право. Ја ћу те његовати и ништа ти не ће мањкати, само се немој љутити.

Ја сам се морао насмијати, тако је она са својим тужним лицем била смијешпа, па је пошаљем у њезину собу.

Кад сам сат касније хтио да легнем, закуца неко на мојим вратима, али тако тихо да сам једва чуо.

Викнем: »Напријед!« и угледам пред собом Алуму са дрвеном плочом, на којој је било еваковрених арапских посласница: колача од ориза, печених кртола и других плодова арапске обале.

Она се насмије и показа ми при том своје прекрасне зубе, па понови:

— Ми ћемо рамазан заједно одржавати. Ви знате, да се послије поста који запо-чиње освјетом а сиршава у сумрак, кад се више не може ни бијели конач разликовати од прилог, сваке вечери одржавају мале части, код којих се до зоре једе и пије. Из тога произлази за мало скрупулозне урођенике тај резултат да се рамазан састоји у том, да се дан у поћ, а поћ у дан претвара. Алума је међутим у том била много савеснија. Она је

своју дрвену плочу поставила између нас на диван, и узевши својим бијелим и њежљивим прстима какву посласницу, метнула ми је у уста с ријечима:

— Једи, врло је добро!

Ја сам појео посласницу, која је у истини била врло добра, па сам је заштитио:

— Јеси ли ти то сама приредила?

— Да.

— За мене?

— Да, за те.

— Да рамазан лакше поднесеш?

— Ах, немој се па мене љутити! Ја ћу ти сваки дан приредити још љепше закуске.

Био је то отапан мјесец, што сам ја морао пронести; пошећерен, узрујан мјесец, препун дражења и тешких напаста, србе и узалудних напора против несавладљивог отпора.

Али када затим дођоше она три дана бајрама, прославио сам на свој начин, а рамазан је био заборављен.

Љето прође а врућина је бивала све већа. Кад се приближавала јесен, привучи ми се, да је Алума растресена, дубоко замисљена и без осјећаја за све, што ју је окружавало.

Кад сам је једне вечери као обично позвао, нијесу је нашли у њезиној соби. Ја сам помислио да је негдје у кући, па сам је тражио. Али ње није било ни у кући, па сам за то отворио прозор и викнуо:

— Мухамеде!

да радимо за интерес по бегу из Србије и да смо зато устали да уопштимо смисао својих ријечи, што нам је у томе погледу дошао налог из Биограда.“

Како вам се чини послје ове „мале историје“? Али она још није готова. Довршићемо је. Овдје стајемо, јер се писац у ченгијању почео саплићати о истину, па да му је уклонио с пута.

Кад је писао, без сумње је рачунао са заборавношћу читалачке публике и почео је намјештати ствар како је за њега zgodније. Да исправимо то, а „Дубровник“ и „Цетињски Вјесник“ ту су па нека се сваки увјери.

Произвољно је казао „Дубровник“ да је „Цетињски Вјесник“ извадио „дио једне реченице“ из његовог уводног чланка и пренио у своје ступце. „Цетињски Вјесник“

пренио је цијеле реченице, и то савиствено, не мијењајући ништа, па је чак у општем смислу пренио и оно што је неласкаво било за Црну Гору. „Дубровник“, коме сад треба да се искобела, извитоперава ствар и говори неистину кад тврди да смо ми пренијели „дио једне реченице“. Хтио би тим да каже, да смо из чланка ишчупали оно што нам, само за себе узето, иде у прилог, али што је саставни дио главног смисла чланка, који нам у прилог не иде. То у ствари није. Прво, као што рекосмо, то није био „дио једне реченице“, него су биле цијеле цијелате реченице, тачно прештампане; друго те реченице имале су свој засебан смисао и не бјеху дио општег смисла чланка; треће, ми смо изнијели и оно што није за нас било ласкаво. Чланак „Дубровников“ није био логична синтеза, него је имао два упоредна смисла, која сваки за себе постоји. Једним је „Дубровник“ утврдио да би осуђеници по колашинској афери свуда у цијелом свијету били на смрт осуђени, и да се у том погледу нема шта замијерити Црној Гори, а другим смислом осуђује се режим и каже се, да није њега не би ни ове афере било. Ми ову сулуду конструкцију закључка нијесмо за онда хтели осудити него смо просто изнијели оба паралелна смисла реченог чланка: онај, који нам је ишао у прилог, од ријечи до ријечи, овај други у општем изводу.

Ми смо дакле поступили коректно. Имамо право да из листова прештапамо све што нам се чини да то заслужује. То чине сви листови свијета, и до данас никоме осим „Дубровника“ није падало на памет да кога због прештапавања напада. Сваки дан можете читати како се овај или онај лист позива на други и цитира га. Недопуштено је само да се невјерно цитира и да му се смисао изопачава. Нигдје не стоји прописано, да лист, који се на други позива, мора прештампавати цио чланак. Што ће њему андромље које му не требају?

А „Дубровник“ нас је напао зато што нијесмо цио његов чланак прештампали, него смо оно само гдје је казао, да би побијени војници свуда у свијету били тако осуђени као ови у Колашину.

Правдајући се сад, он у својој „малој историји“ не иде правим путем којим иде истина, него покушава да ченгијским извињањем ствар дотјера и представи тако, као да је „Цетињски Вјесник“ стао на жуљ његове чедности. Стао је тим што је вјерио цитирао нека мјеста из његовог чланка. Кад се ко за такву сламку хвата, стварајући из сасвим невиних ствари не само неку него и велику кривицу, можете мислити како с његовим правом стоји. Очевидно он се дави.

Њему је сад и свака багатела котава спасења. А да баш не би из-

гледало и лајку као багатела, изопачава ствар и приповједа о „дјелу једне реченице“, само да би нам подметнуо смјер, да смо хтели да кључамо у поједина слова, кварећи тим смисао. Ми тога, како рекосмо, нијесмо чинили, него смо од ријечи до ријечи пренијели читаве реченице, па у општем смислу и оно што нам није ишло у корист.

Можете сад представити колико је истинољубив „Дубровник“ у даљој свој одбрани кад у почетку овако произвољно намјешта ствар. Чинио је то по свој прилици у погријешном увјерењу да смо ми овамо око „Цетињског Вјесника“ људи с којима се лако излази на крај. Увјерићемо га да се варао.

Али код ове три звијезде одморите се мало драги, читаоци.

* * *

Онда рече гласом Соломоновским: „Шта смо на то могли чинити? (На прештапање дјела једне реченице). У истоме броју, у коме се настоји убиједити јавност, да Фридрихови документи (сироти документи! И они морају сад у рат противу нас да би га одбранили) нијесу фалсифицирани.... „Ц. В.“ устаје противу нас, да смо плаћеници Србије“.

Једанпут се само склизне, а за гријехом гријех се ваља, грјешник мисли себе пере кад другога калом каља. То се сад потпуно поклапа с „Дубровником“. Лаже — не буди му криво за ово ласкање — да смо ми игде у своме листу за Фридрихове документе казали да нијесу фалсификовани, и лаже — нека нам и за ово ласкање опрости — да смо рекли да су његова господа плаћеници Србије. То, ако им је по вољи, можемо сад рећи, јер се ни мало не бојимо да ћемо се Фридрихови истину, а ми онда нијесмо рекли.

Видјели шта је учинио у свом чланку, признајући да би у свакој уређеној држави бунтовници који били осуђени на смрт, „Дубровник“ се тргнуо и покушао је да ствар забашури. И покушао је тим да нас нападне што смо га цитирали, а нијесмо цио чланак штампали. Своје рођено признање назива „нехуманитарни цинизам“, и брани се од њега. (Ово већ није ченгијање, него шмокланство).

Одбрана та није дошла одмах, него тек послје подужега времена, и пошто се није умιο одржати на висини да се ординарно не очеше о нас, рекли смо, да је „Дубровник“ с тим таман толико закаснио, колико је времена требало да му стигне укор из Биограда. И кад му је стигао, похитао је да поправља свој „нехуманитарни цинизам“.

То је све то што смо рекли. А „Дубровник“ испрела из тога да смо казали, да су његова господа „плаћеници Србије“. Нијесмо рекли, али кажемо сад и казали смо у једном од пошљедних бројева: „Дубровник“ има у Дубровнику и околини (а ван околине нико га и не зарезује) 125 претплатника, а у Србији 600, и из тога се види ко га плаћа. Даље за сада нећемо ићи.

Подметнувши нам тако оно што нијесмо рекли, али што би се — то признајемо — из алузије могло дедуковати, налази оправдања за један свој чланак, посвећен, како вели, г. д-р Лази Томановићу, у ком су нас напаала „Дубровникова“ господа (ми га ни до данас нијесмо прочитали! „Ц. В.“) и у ком су нас „упозорили на једну мисију Књажева секретара“. И сад долази свршетак ченгијања, долази њихова анђеока честитост у свјетлости бенгалске ватре.

Приповиједају нам како је долазио „Књажев секретар“ и како је покушао да их поткупи.

Али приповиједају тако, да човјек и са пола мозга може увидјети да овдје нема логичког фасона. Као кад неко почне да истражује родове својих родова, па родове тих родова, па даље родове ових, па на пошлетку долази да је род с царем, тако је чинио и „Дубровник“. Ступио је, вели, „Књажев секретар“ у дотицај са једним садашњим чланом наше редакције, и овоме је нудио новаца да упливише на правац листа.

Молимо прочитајте то још једанпут: „Ступио је у дотицај са једним садашњим чланом наше редакције“. То ће рећи, он није имао дотицаја с редакцијом, нити је овој нудио какав новац, нити тражио од ње какву промјену правца, него је био у дотицају с човјеком који није био члан редакције. И кад је то сопственоме признању факт, то са каквим образом излази „Дубровник“ да приповиједа како је „Књажев секретар“ долазио њега да поткупи? И има ли право да таку дедукцију изведе из тога, што је човјек, с ким је „секретар“ стојао у дотицају и ком је бајаги нудио неки новац да утиче на промјену правца, доцније постао члан редакције?“

То се зове, ето, ченгијање. То се зове објективно обмањивање публике, или ако хоћете српскије, објективно лагање.

Сад долази да змију дотучемо, да више ни репом не мрдне. Камо доказа да је „Књажев секретар“ нудио новац и оном приватном лицу, које није било члан редакције? А доказа морамо тражити. На ријечи „Дубровнику“ не смије вјеровати, јер смо показали да му није било више од поштен и да говори неистину. Али пак који јавно лаже, јужан је лаже да поднесе за оно што лаже. Оглашујемо, да је цијела приповијетка о „Књажевом секретару“ и поткупљивању измишљена, као што слушкиња измишља приповијетке о разним искушењима да би дикти доказала своје подмисли. Јер кад „Дубровник“ може подметати написе у биоградским „Веч. Новостима“, који се њега тичу, лицу које о том ни појма нема, називајући га „креатуром која стоји близу „Цет. Вјесника“, кад му подмеће чак и неку нарочиту мисију у којој је долазио у Дубровник (а о којој зна само зубни техник г. Дабровић), у намјери да га окаља, и кад подмеће „Ц. Вјеснику“ сад ово сад оно само да се одбрани, сасвим је логично закључити да је и приповијетка о поткупљивању и о његовој чедности неистинита.

* * *

Ченгијању „Дубровниковом“ је крај и публика се моли да се разиђе.

Идемо и ми.

С Богом немарна душо,

Врјеме ест дјелити се,

Шта ћу а јадан чинити,

„Дубровниче“, далеко брез тебе!

Пловидба на Бојани

Турски лист Стамбул пише: Појавило се неко ново питање ординарно по турским ријекама.

Изгледа да од неколико година аустријски и италијански бродови плове на Бојани без икаквога овлашћења од стране отоманске владе.

С друге стране влада Црне Горе, која има право да се користи пловидбом на овој ријеци, и то под својом заставом, била је заузела један мали брод италијански да се с њим послужи. Овај брод сад преноси трговачку робу из Црне Горе преко Скадарског Језера у Скадар.

Пошто овако стање ствари уди интересима отоманским, то су посланици скадарски и трговачко друштво града Скадра учинили кораке код Порте, да се прекине с овом злоупотребом и да се очувају интереси државни.

Министарство трговине биће да је обавијештено о овом питању.

Поздрав из Аргентине

Добро уређени хрватско-српски лист „Материнска Ријеч“, који излази у Розалији де Санта Фе (у арг. републици) доноси у броју од 30. децембра пр. год. овај поздрав Црној Гори и Господару:

„Црна Гора, та малена али јуначка словенска државица, стекла је лијеп положај међу европским државама. Златним словима убиљежена је у њеној повјесници година 1909., у којој се потпуно ослободила њемачко-аустријског тугорства.

Њезино с пријатељство цијени како у Русији, тако и Италији, а с поштовањем гледају на мудрога Књаза Господара све крвнискане главе.

Много се писало о Црној Гори, али ни стоти дио није истина.

Гнусно нам је то и споменути, него веселе нас успјеси Црне Горе, те већ сада на концу старе и у очи нове године, у којој ће Црна Гора светковати ријетко славље: **педесетогодишњицу Књажевог владања**, ми шаљемо у име Хрвата и Срба из ове далеке земље Књазу Господару наш најискренији поздрав: **На многаја!**“

Просвјета

Средње школе у Србији. — Српско министарство просвјете објавило је податке о средњим школама у Краљевини. У Србији има 9 потпуних државних средњих школа: 8 гимназија и 1 реалка (у Биограду). Гимназије се налазе: у Биограду 3, у Зајечару, Крагујевцу, Нишу, Пожаревцу и Ужицу. Непотпуне (седморазредне) гимназије биле су у Ваљеву, Крушевцу и Шапцу, шесторазредне у Врању, Јагодини, Пироту и Чачку, четвороразредне у Љесковцу, Меготину и Смедереву. Осим тога било је средњих женских школа: потпуна женска гимназија у Биограду, потпуне више женске школе у Биограду и Крагујевцу, непотпуне у Шапцу (са 4 разреда). Било је пак и приватних средњих школа: Зделарова 6 разредна гимназија у Биограду, приватне 4 разредне гимназије у Алексинцу и Прокупљу за мушку дјецу. Има и женских приватних школа. Гимназије су биле у Нишу (6 разреда), у Биограду (Бајинкина са 4 разреда), у Пожаревцу (4 разреда), у Смедереву (4 разреда), у Зајечару (3 разреда), у Љесковцу (2 разреда), у Меготину (2 разреда), у Пироту (2 разреда), у Ужици (2 разреда), у Чачку (2 разреда), у Врању (1 разред), у Јагодини (1 разред). У Ваљеву и Крушевцу постојале су приватне више женске школе, свака са 4 разреда. По гласу предрачуна за 1909. троши се на средње школе 1.575.859 динара; отуда се троши на професоре и учитеље 1.405.788 динара. У државним мушким средњим школама радило је 9 управитеља, 254 професора, 20 виших учитеља, 51 учитељ, свега 333 снаге. У вишим женским школама радило је 11 професора и 69 класних учитељница, укупно 80 снага. Управитељи имају плату од 7000, 6000 и 5000 динара, професори од 6000, 5400, 4800, 4200, 4000, 3600, 3000, 2400 и 1500 динара, виши учитељи 4000, 3500, 3000, 2500 и 2100, учитељи 2500, 2100, 1800, 1500, 1200, класне учитељице 2750, 2500, 2250, 2000, 1780 и 1500 динара. У мушким средњим школама био је уписан 8281 ученик, изостало је 1335, остало крајем школске године 6936 ученика. У женским гимназијама било је уписано 661 ученица, изостало 78, остало крајем школ. године 683. У вишим женским школама биле су уписане 2333 ученице, изостале 200, остале крајем школ. године 2133 ученице. Из Црне Горе било је 331, из Босне и Херцеговине 54, из Старе Србије и Македоније 121, из Аустрије и Угарске 125, из других земаља 40, сви остали су из Србије. Одличних ученика и ученица било је 1026, врло добрих 2039, добрих 2869, упућених на полагање поправног испита 2313, на понављање разреда 791, одбијен коначно од школе 31.

Дневник

Допутавао. Њ. В. Књаз Мирко допутовао је у суботу послније подне на Цетиње.

Посјетио бесједу. Њ. В. Књаз Петар посјетио је светосавску бесједу, која је била у четвртак вече у Зетском Дому.

Долазак Краљице и Краља Италијанског. Сазнајемо са приватне али поуздане стране из Рима, да се Њихова Величанства Краљица и Краљ од Италије спремају да дођу на Цетиње и лично да честитају Књазу Господару педесетогодишњицу Његове славне владавине по Црну Гору и Српство.

Оболио. Пресвијетли г. архиепископ Ш. Милиновић, српски примас прије кратког времена оболио је и према најновијим извјештајима још се не може говорити о времену када ће г. Милиновић напустити постелу.

Књаз Црногораца. Млади и вриједни адвокат из Биограда г. Радивоје Новаковић написао је у „Вечерњим Новостима“ два чланка под насловом „Књаз Црногораца“, у коме говори са необичним симпатијама о раду и заслугама Књаза Господара, изражавајући се најласкавије и најодушевљеније, те се љуто обара на дивљачку дреку, која се безобразно осула на Црну Гору. Чланци се завршују овако: „Ипак дрекавцима је крив Књаз црногорских горштака, када његова држава успјела у односима спољним и унутрашњим. Његов успјех, то је пошљедица Његове државничке мудрости. Данас подигнута вика на Књазу од Црне Горе нема опасности. Све што је трезвено у Србији на страни је Књажевој. Мисаони људи увиђају, да су и Србија и Црна Гора пред догађајима, који ће ријешити њихову будућност. „Бити или не бити“ узвикује судбина. Срби, којима је стало до боље правде на његовој земљи, узвикују: бити, јер се уздају, да ће у тој борби Срби из Краљевине и они из Књажевине бити рамо уз рамо ради слободе српских племена. А у тој борби на челу својих витезова стојаће црногорски Књаз Никола, Господар Црне Горе, да врши онај позив, који гаји сваки Србин у свом срцу. Зато се не треба плашити дреке од клеветника. Они су ту, да им платимо за клеветање по њиховој праведној заслуги“. Ето тако пише поштен човјек под својим потписом, а не као што раде клеветници, који се крију за проблематичним именима опскурних листова!

† **Војвода Л. Сочица.** Са Горанског примисмо овај телеграм: Војвода Лазар Сочица, бригадир у пензији, умро. У сриједу по подне са свима војничким почастима предао су његови смртни остаци матери земљи. Бог да му душу прости!

Протест. Г. Г. Јово Голијанин, Мило Томашевић и Јово Јовановић, трговци из Никшића изјавили су уредништву нашег листа, да од себе одсудно одбијају пријекоре, нанесене им у чланцима „Пут Никшић Грахово—Рисан“ и да нијесу имали никакве зле намјере подносити молбу Скупштини за грађу тога пута, већ само ошће црговачке.

Уредништво вјерује у њихов патриотизам и према њима и даље гаји симпатије, које као одлични грађани и трговци међу првијема у Никшићу уживају.

Зар у туђини? Биоградска „Политика“, коју незаслужено злоупотребују Нашићеве пријатељи у акцији противу Црне Горе, доноси како је неки наш Црногорац довео синчића до Ваљева и ту га на у-

лици оставио, а сам отишао у Бугарску. Дијете је послније прешке дошло у Биоград и ту се опет нашло гладно и жедно на улици. Управа града Биограда прихватила га је, нахранила и нашла му склоништа, и онда „Политика“ наставља: „Севап би био, да се ко од Биограђана, коме је Бог дао могућности, постара, да малишан не пропадне у туђини“. Зар је Србија за Србе „туђинство“?

Јадранска жељезница. Питање о јадранској жељезници приводи се крају. Од жеља и смјерова пријешло се на практично извођење и на само дјеловање. Планови за изградњу ове жељезнице већ се налазе на Порти и, како су сви изгледали, она ће их у најскоријем времену одобрити, како би се могло одмах приступити и остварању ове врло важне и корисне замисли. Да ће се ово питање успјешно свршити доказује још и то што су се за питање о јадранској жељезници заузеле четири велике европске силе, које су се и до сада њоме живо интересовале и указивале јој своју пажњу преко представника својих у Цариграду.

Са светосавске бесједи. У четвртак вече била је у Зетском Дому светосавска бесједа, коју су приредили ученици цетињске гимназије са својим наставницима. Послије концертног дијела, који се састојио из пјевања мјешовитог и мушког збора и два сола, од којих заслужује нарочиту похвалу пјевања г. Јуришића и г. Травња, настала је играња, која је трајала у најбољем расположењу, до неко доба ноћи. Посјета је била одлична.

Харангирање. „Вечерње Новости“ устале су противу харангирања из Биограда противу Црне Горе, које је задатак да оспори путисак ријечке и значајне прославе педесетогодишњице владавине Књазу Господару, кад ту пролази, већ не могу да омету. Преко једнога политичког листа, већ упућен је списак: дан је тој листовима задржање према јубилеју и позив да српски свијет не учествује у прослави педесетогодишњице. Осуђујући такав гнусан поступак, „Вечерње Новости“ умјесно налазе да такви поступци вријеђају Црну Гору и драже на отпор, чија ће природна пошљедица бити потпуни разлаз са службеном Србијом. И „Политика“ ће и тада са осталима трабантима кликовати како је све то наше масло и како ми завађамо Црну Гору са Србијом!

Горка истина. На далеко су познате аустријске власти са својим шиканама, које над путницима врше, а нарочито над онима што долазе из слободних српских крајева. Ни пасоши, ни легитимације, нити друге исправе и документа код њих не важе, него са путницима поступају тако, као да у свакоме назиру шпијоне, туђинске агенте или опасне елементе по њихов мир и поредак. Нарочито смо томе изложени ми, у Црној Гори, пошто смо упућени да кроз Аустрију пролазимо. Нема тога од нас који није претрпио ма какву недаћу или непријатност од аустријских власти само ако је сишао у Боку, а да не говоримо о онима, које сама природа послова упућује да пођу и даље и да се дуже мало забаве у земљама, које Аустрији припадају. Све је то руководило вриједног и трудољубивог бокешког посланика г. др. Ал. Митровића, да у далматинском сабору поднесе интерпелацију, у којој је протестовао противу шикана и насиља, које власти чине противу путника. Ова интерпелација његова наишла је на живо одобравање у

сабору и нас јако интересује шта ће се на то одговорити и чиме ће влада правдати овакве своје поступке, које су за сваку осуду, у толико прије што се таквим поступцима наноси силна штета и самом становништву у Приморју, које је упућено да се помаже новцем од путника, који долазе у Приморје.

Добровољни прилози. На светосавској бесједи, коју су приређивали ученици гимназије у корист свога фонда, приложили су: г. Љубо Бакић, Лабуд Гојнић, Јанко Дрљевић, др. Секула Дрњевић, М. Мијушковић по 10 перпера; г. Пилгрим 110 перпера, г. г. Дожић, др. Пужјевић, Бирбах, Стенографи по 10 перпера, г. др. Ст. Матановић 30 перпера, г. г. талијански посланик, бр. М. Мартиновић, Јово Голјанин по 20 перпера, г. Вуко Вулећић 19,12 перпера, г. Митрополит 20 перпера, госпођица Н. Н., Костић, Ђукић, Јанко Вукотић, Браћа Спасић, Рајнвајн, Н. Минић, Траван, Крсто Матановић, капет. Иванишевић, Мил. Дедовић, Ђуро Андрић, Мило Томашевић, Јово Јовановић, Крсто Мартиновић, Вл. Зимоњић, Н. Кнежевић, Ст. Марковић, Пера Петровић по 5 перп. г. г. Ал. Матановић, Р. Радовић, пос. И. Хајдуковић, Ј. Хајдуковић, Н. Хајдуковић, М. Контић, С. Радосављевић Бдин, М. Рамадановић, Кешељевић по 3 перпера, г. Тујковић 4 перп. Мило Врбица, Мирон Меленица, Н Вукделић, Бл. Маркуш, Вл. Милковић, Милош Лазаревић по 2 перпера, г. Ст. Булатовић нар. посланик 1 перпер.

НАША ГИТА

Омашини. Тоља. Г. Капетан Блажу Гелбу. Примили смо Ваш налог. Лист је дошао редовно шиље. Очекујемо да се од Вас домете како рекосте у писму. Свака са прилозима за пола године по 8,35.

Г. Браћи Мисића. Десет перпера претплате на „Цетињски Вјесник“ за цијелу годину 1910. примили смо и хвала.

CRNOJEVIĆ BANA

Ријешењем Књ. Цр. Министарског Савјета од 4. децембра 1909. број 360. Главна Овлашћена Међународна Агенција за путовање

Мартиновић — Банац

НА ЦЕТИЊУ

добила је дозволу да отвори за сву Црну Гору своју Агенцију за превађање црногорских путника, који са исправним документима намјеравају путовати у Сјеверну и Јужну Америку као и за унутрашњост Америке.

Ово Друштво положило је кауцију Књ. Цр. Влади

ОД 20.000 ПЕРПЕРА

за гаранцију, да ће све своје обавезе правилно вршити, и да ће сви црногорски путници уживати на путу исте удобности и законске заштите, као и сви они путници чијим друштвима путовали буду, наиме енглеским, талијанским, француским, американским, аустро-американским и њемачким, и то овим линијама:

За Нев-Јорк и Калифорнију преко Хавра, Хамбурга, Ливерпула, Трста и Фијуме за Монте-Видео и

Буенос Ајрес
Пунта Арена
Валпарајсо
Иквикве

преко Ђенове

Аукланд
Нев Зеланду
Аустралију и
Африку

преко Бариа и Напуља

Пошто је ова Агенција међународна и постоји у вези са свијем свјетским друштвима са највишим и најбржим парабордима, међу којима они из Ливерпула океан за пет дана прелазе.

Цијене су најповољније и искључива је свака превара и шпекулација.

За путне карте из цијеле Црне Горе као и дана одласка и трајање путовања треба се обраћати овој Агенцији на Цетињу, Подгорици и Никшићу.

Телеграфска питања: Банац.

Мартиновић — Банац

Дрезга — Погорица. Управи основне школе. Примили смо десет перпера претплате на „Цетињски Вјесник“ за годину 1910. и хвала.

Бар. Г. Блажу Иличковићу. Десет перпера претплате на „Цетињски Вјесник“ за годину 1910. примили смо и хвала.

Никшић. Г. г. Саву Р. Кустудићу и Новици Ђ. Јовановићу. Десет перпера претплате на „Цетињски Вјесник“ за пола године (рачунајући свакоме по пет перпера) примили смо и хвала. Лист се шиље сваком понаособ.

Никшић. Г. Шобајића синови. Пет перпера претплате на „Цет. Вјесник“ за пола године примили смо и хвала.

Никшић. Г. Миливоју Никчевићу. Пет перпера претплате на „Цет. Вјесник“ за пола године примили смо и хвала.

5000 перпера

Илаћам сваком који докаже, да моја за чудо јефтина колекција од 600 предмета, која кошта само пет перпера, није готово бајана, а састоји се: један прави швајцарски часовник патентираних система Роскопф, који је регулисан и иде тачно; са писменом трогодишњом гаранцијом; један ланац американског дубл-злата; два прстена од американског дубл-злата (за господу и женске); једна енглеска гарнитурa од пуцета за манжетне, јаке и кошуље; један амер. перорез са 5 сјечива; једна синдена кратка модерне мустре; боје каква се жели; једна игла за кравату од Симила-бриљанта; један женски лијев брош најновије мустре; једна путничка гарнитурa: један кожни повчаник; американски бутон са имитованим драгим камењем; један енглески патентирани барометар; један албум за салон са 36 нештачних и лијепих разгледница из свијета; један раскошан колијер за врат или косу од правих источних перла; пет индијских ђавола који проричу, који забављају свако друштво, и још 550 разних других предмета, који су неопходни и корисни свакој кући, и све бајана. Све заједно са часовником за снаг система Роскопф, који сам иначе кошта више по двојно, добија се за само 5 перпера.

Може се добити на повуку или за унапријед послати новац (макар и у поштанским маркама) од фирме А. Гелб (A. Gelbo. Uersandhaus Krakau № 334). Краков.

(НВ.) Ко наручи два пакета добија један енглески бриљант или 6 комада лансијених арама ударје. Што се не допада прима се натраг и враћа се новац одмах. Према томе сваки ризик отпада.